

Programm nr 1.5.0201.08-0001 “Parema õigusloome arendamine”

Euroopa Liidu
struktuuritoetus

Eesti tuleviku heaks

Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus

3. peatükk

Majandustegevuse teostamine

Arnika Kalbus 08.07.2009

Ettevõtja kohustused

§ 34. Hoolekoha kohustus

Ettevõtja on majandustegevuse teostamise käigus kohustatud võtma meetmeid majandustegevuse nõuete täitmise tagamiseks ja nõuete mittevastavuse viivitamatuks kõrvaldamiseks.

Ettevõtja kohustused

- § 34 sätestab seega selgesõnaliselt ettevõtja kohustuse tegutseda kooskõlas kõigi seadustega ning selle sätte olulisus selgub majandustegevuse peatamise kontekstis
- Samas annab hoolsuskohustuse mõiste ettevõtjale ka kaitse avaliku võimu sekkumise vastu, sest eelnõu § 55 kohaselt ei või ettevõtja majandustegevust keelata ega talle antud tegevusluba kehtetuks tunnistada, kui ettevõtja tõendab, et ta on hoolsuskohustuse vaatamata majandustegevuse nõuete olulisele rikkumisele täitnud. Seega kui ettevõtja tõendab, et tema oma omalt poolt teinud kõik majandustegevuse nõuete täitmise tagamiseks, ei saa majandustegevust keelata või tegevusluba kehtetuks tunnistada.

Ettevõtja kohustused

§ 35. Kaasaaitamiskohustus

Ettevõtja on kohustatud kaasa aitama majandustegevuse üle järelevalve teostamisele, sealhulgas taluma kõiki käesoleva seadusega või eriseadusega ettenähtud riikliku järelevalve meetmeid.

Ettevõtja kohustused

§ 36. Majandustegevusega seotud asjaolude muutumisest teatamise kohustus

- (1) Loakohustusega majandustegevuse puhul peab ettevõtja tegevusloa kontrolliesemesse kuuluvate asjaolude muutmise kavatsusest majandustegevuse asutusele teatama vähemalt 30 päeva enne kavandatavat muutmist. Ettevõtjast sõltumata aset leidnud muutustest tuleb teatada 5 tööpäeva jooksul sellest teada saamisest.

Ettevõtja kohustused

§ 36 lõike 2 kohaselt peab ettevõtja muude registrisse kandmisele kuuluvate andmete muutumisest registripidajale teatama 5 tööpäeva jooksul muutumisest, näidates muutunud asjaolud (majandustegevuse üldandmete muutumise teade).

Ettevõtja kohustused

§ 36 lõige 3

Kui muutused toovad ettenägematu sündmuse tõttu kaasa mittevastavuse majandustegevuse nõuetele, on ettevõtjal õigus majandustegevust kuni 30 päeva jätkata, kui on täidetud alljärgnevad tingimused:

- 1) majandustegevuse jätkamine on vajalik, et vältida katkemisest tekkida võivat kahju, **mis kaalub üles** jätkamisest tekkida võiva ohu või kahju;
- 2) ettevõtja teatab majandustegevuse asutusele jätkamisest 5 tööpäeva jooksul kirjalikult taasesitatavas vormis, märkides teates, milles mittevastavus seisneb, millise kahju vältimiseks jätkamine on vajalik ning esitab selgituse selle kohta, milliseid meetmeid ta rakendab mittevastavuse viivitamatuks kõrvaldamiseks;
- 3) majandustegevuse asutus ei ole pärast punktis 2 nimetatud teate saamist otsustanud, et käesoleva lõike punktis 1 nimetatud tingimus ei ole täidetud, st majandustegevus on ohtlik ja on alus majandustegevuse peatamiseks seaduse § 57 lõike 2 kohaselt.

Ettevõtja kohustused

- Lõike 3 kohaselt võib seega ettevõtja asetleidnud muutuste tõttu majandustegevusele nõuetele mittevastavuse korral majandustegevuse jätkamise lubatavust **eeldada** vähemalt nii kaua, kui talle on teatatud, et majandustegevus on siiski ilma nõudeid täitmata ohtlik.
- Paragrahvi 36 lõike 3 eesmärk on seega tagada ettevõtja suhtes sunnivahendite rakendamise (ettekirjutus, tegevusloa kehtetuks tunnistamine) proportsionaalsus olukorras, kus ettevõtjale võib temast sõltumatutel põhjustel ootamatult tekkinud nõuetele mittevastavuse tõttu tekkida oluline kahju.

Majandustegevuseasutuse kohustused

- Tegevusloa kontrolliesemesse kuuluvata andmete muutmisest teatamise vastab majandustegevuse asutus ettevõtjale 3 tööpäeva jooksul arvates muutmise kavatsuse teate või muutumise teate saamisest. Vastus peab sisaldama teavet selle kohta, kas muudatused toovad kaasa vajaduse majandustegevuse nõuete kontrolliks, tegevusloa muutmiseks või uue tegevusloa andmiseks.
- Kui teatamiskohustusega majandustegevuse puhul ilmneb majandustegevuse üldandmete muutumise teatest, et majandustegevuseks on vajalik tegevusluba, vastab registripidaja ettevõtjale vastavalt käesoleva seaduse § -le 19, st teavitab loakohustusest ja lisab tegevusloa kontrolliesemesse kuuluvate majandustegevuse nõuete loetelu.

Majandustegevuseasutuse kohustused

- Kui ettevõtja ei soovi vastupidist, **võib muutumise teateid käsitleda tegevusloa taotlusena** (§ 36 lg 4) –
seega peab majandustegevuse asutus eeldama, et ettevõtja soovib majandustegevusega jätkata, käsitlema esitatud andmeid tegevusloa taotlusena ja ettevõtja ei pea eraldi tegevusloa taotlust esitama.
- Majandustegevuse asutus võib teatamiskohustuse täitmiseks teha **ettekirjutusi** (§ 36 lg 4).
- Ettevõtjale pideva teavitamiskohustuse panemine on “kompensatsiooniks” inspektionilise järelevalve kadumise eest.

Ettevõtja kohustused

- Rakendusseaduse eelnõu koostades tuleb eelkõige vaadata, kas eriseadused sisaldavad MTSÜS § -dega 34–38 kattuvaid sätteid, ning need kehtetuks tunnistada.
- **Põhjendatud juhtudel** on erisused lubatud – näiteks juhul, kui on vaja muudatustest teavitada lisaks majandustegevuse asutusele veel mõnda asutust.

Järelevalve

§ 39. Riiklik järelevalve

Majandustegevuse asutus viib läbi riiklikku järelevalvet majandustegevuse teostamise üle eesmärgiga **ennetada** majandustegevusest tulenevaid ohtusid ning selgitada ohukahtluse korral välja **ohu olemasolu, tõrjuda oht või kõrvaldada korrarikkumine.**

Järelevalve

- KorraKS § 5 lõike 1 pädevusnormi kohaselt on **iga haldusorgan on korrakaitseorgan ainult niivõrd, kui võrd see on vajalik tema ülesande täitmiseks või ülesande täitmise tagamiseks**. Seega MTSÜS § 39 lõikes 1 sätestatud pädevusnormi ja KorraKS § 5 lõike 1 koosmõjul muutub majandustegevuse asutus **korrakaitseorganiks**. Haldusorgani muutumine korrakaitseorganiks tähendab, et iga riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku haldusorgan on sisuliselt pädev rakendama riikliku järelevalve üldmeetmeid.
- KorraKS kohaselt peab ohu tõrjumine olema korrakaitseorgani pädevuses, st **õigusakt peab sätestama selle ohu tõrjumise korrakaitseorgani ülesandena**. Seega peab MTSÜS sätestama, et **majandustegevusest tulenevate ohtude tõrjumine on majandustegevuse asutuse ülesanne**, et majandustegevuse asutusel oleks võimalik kohaldada KorraKS § -des 24 ja 25 ettenähtud riikliku järelevalve üldmeetmeid (ettekirjutus ja asendustäitmine).

Järelevalve

Korralduseseaduse eelnõu eristab kahte riivevolitusega meetmete gruppi:

- 1) meetmed, mida saab võtta korralduseseaduse alusel:** meetmed, mida rakendatakse ohukahtluse, ohu või korrarikkumise korral ning
- 2) meetmed, mida saab võtta eriseaduste alusel:** ennetavad või ohu väljaselgitamise meetmed, mida rakendatakse, ilma et korralduseseaduseorganil oleks konkreetset ohukahtlust või piisavaid andmeid juba olemasoleva ohu või korrarikkumise kohta (st konkreetsest ohust sõltumatu kontroll, inspektsiooniline järelevalve).

Järelevalve

Europea Liidu
struktuuritoetus

Eesti tuleviku heaks

Paragrahv 40 lõige 1 annab inspeksioonilisele järelevalvele tähenduse MTSÜSi mõttes: inspeksiooniline järelevalve on majandustegevuse järelevalve, mida võib läbi viia korrarikkumise, ohu ja ohukahtluse **olemasoluta** ohu ennetamise, eelkõige majandustegevuse nõuete täitmise kontrollimise eesmärgil. Paragrahvi 39 lõike 3 kohaselt loakohustusega majandustegevuse puhul võib riikliku järelevalve meetmeid rakendada **aga üksnes** korrarikkumise, ohu ja ohukahtluse **olemasolu** korral – see tähendab, et vaba ja teatamiskohustusega majandustegevuse puhul **ei ole inspeksiooniline järelevalve lubatud**.

Järelevalve

Selle taga seisab korrakaitseõiguses kehtiv põhimõte, et inspektsioonilist järelevalvet saab läbi viia üksnes juhtumitel, millele seadusandja on omistanud keskmisest kõrgema ohupotentsiaali. Selliseks juhtumiks ongi tegevusloakohustus. Seega lähtub MTSÜS järelevalve kujundamisel kaalutlusest, et kuna vaba ja teatamiskohustusega majandustegevus on niivõrd madala ohupotentsiaaliga tegevus, ei nähta MTSÜSis ette nende suhtes inspektsioonilist järelevalvet, st järelevalvet ilma korrarikkumiseta, ohuta ning ohukahtluseta.

Järelevalvemeetmed

MTSÜS § 39 lõige 2 viitab kõikidele meetmetele, mida majandustegevuse asutus järelevalve teostamise võtta võib:

- 1)** majandustegevuse asutus võib võtta KorraKSis sätestatud riikliku **järelevalve üldmeetmeid**: teavitamine ohust või korrarikkumisest (KorraKS § 22), panna ettevõtjale ettekirjutusega ohu tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kohustus (KorraKS § 24) või ise võtta meetmeid ohu või rikkumise kõrvaldamiseks (KorraKS § 25)

Järelevalvemeetmed

- 2) majandustegevuse asutusel õigus võtta eriseadustes sätestatud juhtudel ja korras KorraKSis sätestatud **riikliku järelevalve erimeetmeid**
- Riikliku järelevalve erimeetmeid võib võtta vaid eriseadustes sätestatud erivolituse alusel – siinkohal on vaja rakendusseaduse koostamisel mõelda, milliseid KorraKSi erimeetmeid on järelevalveasutusel vaja võtta **majandustegevuse teostamise üle** järelevalve teostamisel ja need siis eriseaduses loetleda.

Järelevalvemeetmed

- 3)** korrarikkumise, ohu või ohukahtluse **puudumisel**, st siis, kui ei saa võtta meetmeid KorraKS alusel, võib majandustegevuse asutus võtta inspeksioonilise järelevalvele läbiviimisel MTSÜS § 40 lõikes 3 sätestatud meetmeid
- MTSÜS § 39 lõikest 3 ja § 40 lõikest 1 tulenevalt on majandustegevuse asutusel majandustegevuse nõuete täitmise kontrollimiseks õigus läbi viia nn rutiinkontrolle üksnes loakohustusega majandustegevuse puhul.
  - Rakendusseadusega tuleb eriseadustest kaotada teineteist dubleerivad inspeksioonilise järelevalve meetmed ja vajalikke (allesjäävaid) erisusi **põhjendada**.

Järelevalvemeetmed

- 4) ohukahtluse korral on majandustegevuse asutusel õigus võtta korrakaitseaduse § -des 27, 28, 29, 49 ja 50 sätestatud erimeetmeid (küsitlemine ja dokumentide nõudmine, kutse, isikusamasuse tuvastamine, vallasasja läbivaatus ja valdusesse sisenemine).
- KorraKS § 23 kohaselt on pädeval korrakaitseorganil ohukahtluse korral õigus kohaldada **seaduses ettenähtud meetmeid** ohu olemasolu väljaselgitamiseks. Seega ohukahtluse korral võib võtta meetmeid, **mis on talle selleks seadusega ette nähtud**. Seega kõik ohukahtluse korral kohaldatavad meetmed tuleb MTSÜSis üles loetleda. Eriseaduses võib ette näha erisusi **põhjendatud** juhtudel.

Järelevalve

§ 42. Ettekirjutused ja vahetu sund

- Majandustegevuse asutus võib teha ettekirjutusi **majandustegevuse nõuete rikkumise lõpetamiseks ja vältimiseks**, sealhulgas loakohustuse täitmiseks ning muudel käesolevas seaduses ette nähtud juhtudel, määrates ettekirjutuse täitmiseks mõistliku tähtaja.
- MTSÜS § 42 lõige 1 annab üldvolituse kõigi majandustegevuse nõuete rikkumiseks ettekirjutuse tegemiseks, mistõttu ettekirjutust puudutavad sätted tuleb eriseadustest kustutada.

Järelevalve

MTSÜS § 42 **lõike 2** kohaselt võib registripidaja teha ettekirjutusi käesolevas seaduses sätestatud **teatamiskohustuste täitmiseks**, määrates ettekirjutuse täitmiseks mõistliku tähtaja.

- Kui teatamiskohustus jäetakse täitmata, ei saa riik majandustegevuse teostamist selle alusel keelata, sest sel juhul võrdsustuks teatamine õigustagajärgede osas tegevusloaga. Kuna eesmärk on omada registris õigeid andmeid, mitte ettevõtja majandustegevus lõpetada, ongi kõige otstarbekam ettekirjutuse ja sunniraha võimalus.

Järelevalve

- MTSÜS § 44 lõige 4 annab alused ja tingimused füüsilise jõu või erivahendi kasutamiseks, kui järelevalvemeetme võtmine ettekirjutusega ei ole võimalik
- Siinkohal on tegemist olukorraga, kus inspeksiooniline järelevalve läheb ohu eeldamise tõttu üle korrakaitseks, mille käigus on õigus seadusest tulenevate tingimuste täitmisel vahetut sundi kohaldada

Järelevalve

- MTSÜS § 42 lõike 6 kohaselt ettekirjutuse täitmata jätmise korral võib registripidaja või majandustegevuse asutus rakendada sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras esimesel korral kuni 20 000 krooni, järgmistel kordadel kuni 80 000 krooni
- Siinkohal on võetud nn keskmine ning kui eriseadustes on vajalik sellest kõrvale kalduda, siis tuleb sunniraha säte eriseadusesse alles jätta